

SPROG & SAMFUND

Nyt fra
Modersmål-Selskabet
30. årgang nr. 3
September 2012

**Indhold: Formanden skriver 3 · Modersmål-prisen 4 · Taler 7
Stride ord 11 · Nye bøger 12 · Vendsyssel-træf 15 · Invitation 16**

Översätteren

I denne måned modtog forfatteren og översätteren Niels Brunse Modersmål-Prisen, og en noget överset metier i sprogets tjeneste fik sine fortjente belöning. Hvor ville verdenslitteraturen være i danskernes bevidsthed, hvis der ikke fandtes den lille elite af översättere, der ikke kun kan gøre en fremmed tekst forståelig, men med indsigt og kunstnerisk fantasi kan genskabe den på dansk, så værket bliver en sproglig oplevelse på ny. Den gode översätter er på samme tid det oprindelige værks loyale formidler og en digter i sig selv. Modersmål-Prisen er et lille afdrag på, hvad vi skylder Niels Brunse.

Der er områder, hvor det til gengæld er svært at forestille sig, at der skulle være behov for en översätter. Fx i undervisningen af dansk i folkeskolen på 5. klasses trin. Ikke desto mindre præsenteres de 11-årige i den nye læsevejledning for begreber som *showing* og *telling* og kapitler med rubrikker som *storytelling* og *storyboard*. Trebindsvejledningen har af en eller anden grund titlen „Fandango“, der vel mest associerer til portugisisk flamencodans, skönt man i denne sammenhæng nemmere kommer på den overførte betydning „at spille smart“. Det forekommer at være en skæv indgang til de i övrigt gode

Niels Brunse med sine kone, Nila Parly, diplom og blomster.

danske tekster i en dansktime for dette alderstrin, at den pædagogiske indsats skal begynde med at lære dem engelsk udtale og derefter forståelse af engelske ord, før undervisningen i dansk kan begynde. Det bør der blive offentlig debat om. Indtil da kan initiativet översættes til: Om igen.

M.B.

SPROG & SAMFUND

er medlemsblad for Modersmål-Selskabet og udsendes i 4 numre årligt.

Oplag: 800 eksemplarer.

BLADUDVALG:

Henrik Munck (formand)
Ingrid Carlsen, Adam Hyllested,
Jørgen Christian Wind Nielsen

ANSVARSHAVENDE REDAKTØR:

Michael Blædel
Lyngfeldtsvej 17,
3300 Frederiksværk
tlf. 47 74 62 61
michael@blaedel.dk

LAYOUT:

Martin Sand Pæevatalu

REPRO OG TRYK:

Clausen grafik
ISSN 0108-433 X

Artikler, der offentliggøres i Sprog & Samfund, tegner ikke nødvendigvis Selskabets holdning. Eftertryk tilladt med kildeangivelse.

Modersmål-Selskabet har til formål at virke for bevarelse og udvikling af modersmålet som en grundlæggende forudsætning for dansk kultur og folkestyre. Dette tilstræbes ved:

1. At vække forståelse for betydningen af en klar, udtryksfuld og varieret anvendelse af sproget i tale og skrift – med respekt for dialekterne
2. At formidle kendskab til forskning og uddannelse vedrørende det danske sprog.

Medlemskontingent er 225 kr. årligt, for uddannelsessøgende og pensionister 150 kr. (Portogebyr – udlandet: 50 kr.)

Giro (netbank: reg.nr. 9570) kt.nr. 667 6901
CVR-nr. 7682-4215

Bank: reg.nr. 7853, kontonr. 103 5729

Hjemmeside: www.modersmaalselskabet.dk
Facebook: Modersmål-Selskabet

MODERSMÅL-SELSKABETS BESTYRELSE:

FORMAND:

Translatør, cand. interpret.
Jørgen Christian Wind Nielsen,
Mylius Erichsens Allé 27, 2900 Hellerup,
tlf. 3962 2720, e-post: jcn@modersmaalselskabet.dk

NÆSTFORMAND:

Cand.oecon. Henrik Munck,
tlf. 4495 2243, e-post: hm@modersmaalselskabet.dk

KASSERER:

Cand.stat. Kirsten Fenger,
Skandrups Allé 37, Hareskov, 3500 Værløse,
tlf. 4498 1650, e-post: kf@modersmaalselskabet.dk

ØVRIGE BESTYRELSE:

Dr. theol. Georg S. Adamsen,
tlf. 4058 8045, e-post: gsa@modersmaalselskabet.dk

Kontorassistent Ingrid Carlsen,
tlf. 6095 8802, e-post: ic@modersmaalselskabet.dk

Mag.art. Adam Hyllested,
tlf. 3537 7730, e-post: adamh@modersmaalselskabet.dk

Frans Jacobsen
tlf. 3962 9554, e-post: fransj@modersmaalselskabet.dk

Cand.mag. Gerda Thastum Leffers,
tlf. 4585 7644, e-post: gtl@modersmaalselskabet.dk

Seminarielektor Claus Tilling,
tlf. 3828 6648, e-post: ct@modersmaalselskabet.dk

SUPPLEANTER TIL BESTYRELSEN:

Astrid Berg-Sonne,
tlf. 3961 1912, e-post: cloemsonne@webspeed.dk

Lektor Niels Bjerring
tlf. 3871 1790

Adresseændringer bedes meddelt til sekretariatet.

MODERSMÅL-SELSKABETS SEKRETARIAT:

Pia Wind
tlf. 2621 6782, e-post: sek@modersmaalselskabet.dk

Modersmålsdagen

AF JØRGEN CHRISTIAN WIND NIELSEN

Modersmål-Selskabet (MS) besluttede for nogle år tilbage at markere UNESCOs internationale modersmålsdag. Modersmålsdagen er en politisk markering af, at alle mennesker har et modersmål, og en ret til at bruge det. Det er et princip, Selskabet kan tilslutte sig. Vi har derfor hvert år gennemført et arrangement i dagene der omkring til markering af det danske modersmål, vel vidende at der bliver talt mange andre modersmål, også i Danmark.

Språkförsvaret

I 2011 indgik Modersmål-Selskabet en samarbejdsaftale med det daværende netværk, nu forening, Språkförsvaret, i Sverige. Språkförsvaret var særdeles aktivt i forbindelse med vedtagelsen af en sproglov i Sverige. Språkförsvaret har udgivet en antologi om svensk sprogpolitik og er på vej med en analyse af engelsk i svenske reklametekster. Språkförsvaret har også beskæftiget sig med svensk i EU og med sprog-anvendelse i forbindelse med EU-patentlovgivning. Samarbejdet foregår på den måde, at en person fra hver forening er medlem i den anden forening, med fulde rettigheder, herunder valgbarhed. I tilfældet Språkförsvaret er undertegnede Selskabets repræsentant og medlem i Språkförsvaret. Arne Rubensson, der holdt oplæg om den svenske sproglov efter vores ordinære generalforsamling i maj 2012, er Språkförsvarets repræsentant og medlem i Modersmål-Selskabet.

Verein Deutsche Sprache

Modersmål-Selskabet har netop i disse dage indgået en samarbejdsaftale med Verein Deutsche Sprache (VDS). VDS har indgået en tilsvarende aftale med Språkförsvaret. Modersmål-Selskabet har udpeget sine to repræsentanter i Verein Deutsche Sprache. Det er igen undertegnede, samt medlem af MS Ulla Weinreich. Verein Deutsche Sprache har udpeget dr. Reiner Pogarell og prof. dr. Walter Krämer som deres medlemmer og repræsentanter i MS.

Internationalt samarbejde

Skal Modersmål-Selskabet nu være en international

forening i stedet for at fokusere på og arbejde med dansk? Slet ikke. Formålet er netop at få viden om, hvad der foregår i andre lande, at udveksle erfaringer, viden, samt hjælpe hinanden med gode ideer og inspiration. Det, der f.eks. kommer til at gælde for dansk i EU-patentsammenhæng, kommer også til at gælde for svensk. Forholdene i EU for så vidt angår oversættelse og tolkning er fælles gods for såvel Sverige som Danmark. Det, der gælder for engelsk i svenske reklametekster, gælder måske også i danske. Vi glæder os til at se hvad der kommer ud af arbejdet. Og for så vidt angår arbejdet med vedtagelse af en sproglov har Danmark jo meget at lære af Sverige.

Forholdene i Tyskland er anderledes, og her glæder vi os til at høre hvad der er på dagsordenen dér, samt hvordan man håndterer det.

Samarbejdet er samtidig et udtryk for en erkendelse af, at sprogene, vores modersmål, eksisterer i et samspil med andre sprog. Det ser vi jo tydeligt med den engelske indflydelse på dansk, og f.eks. i fremmedsprogenes status på universiteterne. Hvad der er et modersmål ét sted, er et minoritetssprog et andet sted.

Dansk Sprognævn og EFNIL

Det kan være interessant med tiden at udbygge samarbejdet med andre lande i Europa. Dét har sprognævnene i de europæiske lande også erkendt. De mødes nemlig regelmæssigt i regi af EFNIL, et samarbejdsorgan for de europæiske sprognævn. Også her koordineres viden, udveksles erfaringer og iværksættes analyseprojekter, f.eks. om sproglovgivning, sprogenes status og sprogteknologi. Et tilsvarende samarbejde finder vi på nordisk plan i regi af Nordisk Råd og Nordisk Sprogkoordination, samt diverse samarbejder. Der er således ingen modsætning i at arbejde for at styrke sit eget modersmål, i vores tilfælde dansk, samtidig med at andre arbejder for at styrke deres modersmål. Vi ser derfor frem til et givtigt internationalt samarbejde, naturligvis inden for rammerne af Selskabets ressourcer og formåen.

(Henvisning til vores samarbejdspartnere s. 14)

Modersmål-Prisen 2012 gik til NIELS BRUNSE

Undskyld, hvem? - Henrik Munck refererer fra prisoverrækkelsen den 5. september

Der blev citeret fra Bibelen og Shakespeare i Bibliotekets futuristiske auditorium.

Den årlige Modersmål-Pris er som oftest givet til en person, der i forvejen er kendt i den brede offentlighed. Men Niels Brunse's navn er på forhånd kun kendt i lidt snævrere kredse, så flertallet først efter en nærmere præsentation kan svare: „Nå, ham!“ Det skyldes sikkert, at hans navn mest er knyttet til oversættelser, hvor oversætterens navn tit står i skyggen af værkernes forfattere som Shakespeare, Dickens, Gothe, som Niels Brunse har oversat plus et par hundrede andre. Men specielt skal nok nævnes, at Niels Brunse netop er i gang med at oversætte samtlige værker af William Shakespeare, hvoraf første bind allerede er udkommet, andet bind er på vej, og de forventede seks bind vil være på tilsammen flere end 6.000 sider.

Stedet

Tidligere blev prismodtageren præsenteret i for-

bindelse med annonceringen af prisoverrækkelsen i juni-nummeret af Sprog & Samfund, men i de seneste år har man kun annonceret tid og sted, mens prismodtagerens navn først er blevet afsløret på Modersmål-Selskabets hjemmeside 14 dage før prisoverrækkelsen. Normalt finder prisoverrækkelsen sted på lokaliteter, der har en vis tilknytning til prismodtageren, men uden at afsløre modtagerens navn. I årets annoncering af Biblioteket på Rentemestervej, hvis bygning ligner en forskudt bogstabel, var prismodtagerens navn på gækkebrevsvis anført som „????????? ???? ????“, men de færreste har nok gættet, at det stod for „Oversætter Niels Brunse“. Hjemmesidens afsløring blev også bragt på andre hjemmesider som sproget.dk, sproguseet.dk, oversatteren.dk og bibliotek.kk.dk, men hvis man ikke er bruger af hjemmesider, er det måske først ved læsningen af disse linjer, at prismodtageren afsløres.

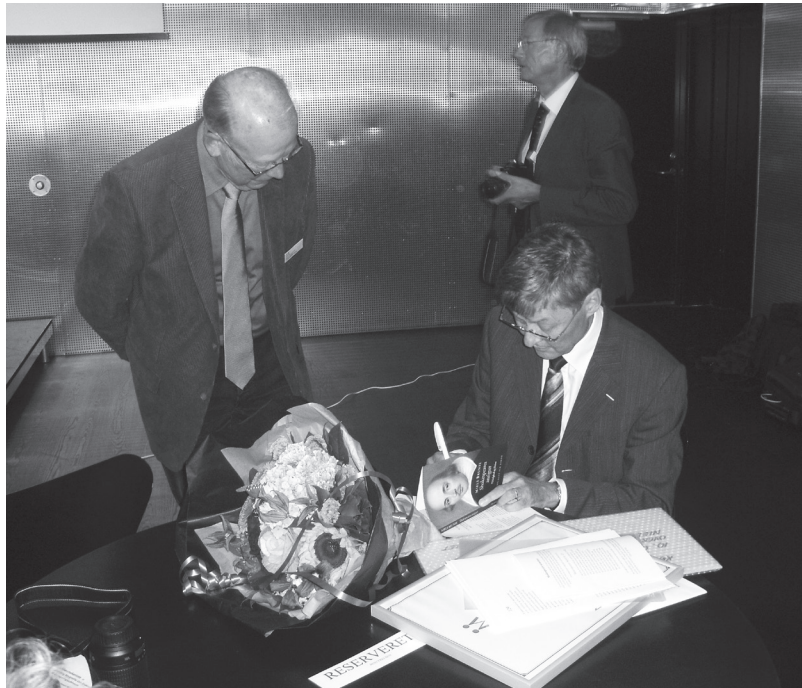
Velkomsten

Modersmål-Selskabets formand Jørgen Christian Wind Nielsen gættede i sin velkomsttale ved prisoverrækkelsen på, at oversættelse nok var verdens næstældste erhverv. I hvert fald kunne behovet for oversættelse føres tilbage til menneskers opførelse af Babelstårnet, sådan som det omtales i Det Gamle Testaments 1. Mosebogs kapitel 11. „Hele jorden havde samme sprog og samme tungemål“, hedder det i vers 1, men da indbyggerne i Babel prøver at bygge et tårn helt op til himlen, stiger Herren ned, forvirrer sproget og spreder menneskeheden ud over hele jorden. Eller som Troels Trier sang det i sangen Babylon i 1976, længe inden man talte om globalisering eller brugte automatiske oversættelsesprogrammer på internettet:

„Og de kom med biler, kom med fly og kom med tog. Og der var tusind folkeslag og tusind sprog. Alle var fremmedarbejdere fra hver sit land. Og der var ingen som forstod sin sidemand.“

Sangene

Der er tradition for at synge ved Modersmål-Selskabets arrangementer, og ofte indledes med Edvard Lembches sang „Vort modersmål er dejligt“. Men ved prisoverrækkelsen nøjedes man med at bruge sangens melodi, som er en dansk folkemelodi, mens man anvendte Niels Brunes tekst „Nu regner det så stille“, således som den kan findes som nr. 148 i Højskolesangbogens 18. udgave. Det er nemlig en kendsgerning, at oversætter Niels Brunse samtidig også er en sangskriver, der foruden nr. 148 har to andre sange med i Højskolesangbogen, nemlig nr. 147 „Folk er ikke

Niels Brunse fik også lejlighed til at signere sin seneste bog „Shakespeares ansigter“, her til Verner Bylov Larsen, trofast medhjælper på Bogmessen.

maskiner“, der også blev sunget ved prisoverrækkelsen og akkompagneret på klaver af pianisten Vibeke Wibroe, samt nr. 30 „Godmorgen, lille land!“. Sidstnævnte sang var Niels Brunes vindingsang i konkurrencen om en sang ved åbningen af Storebæltsbroen i 1998 og medvirkende til, at han i 2009 modtog Den folkelige Sangs Pris, som uddeles hvert år af Folkehøjskolernes Forening. Den folkelige Sangs Pris er tidligere gået til andre Modersmål-Prismodtagere som Niels Hausgaard, Benny Andersen og Johannes Møllehave. Som kuriosum kan nævnes, at forfatteren til teksten til „Vort modersmål er dejligt“, cand.theol. Edvard Lembcke (1815-1897), også har oversat alle Shakespeares værker. Han var konrektor ved Haderslev Latinskole 1850-1864, mens han i 1859 skrev teksten til „Vort modersmål er dejligt“, og da Sønderjylland blev tysk i

Der var også tid til kollegial samtale, her mellem oversætteren Henning Vangsgaard og Niels Brunse og hans kone, Nila Parly, der er operasanger og musikforsker.

1864, blev han tvunget til at rejse tilbage til Danmark, hvor han indtil 1873 fortsatte med at udgive sine samlede Shakespeare-oversættelser. De har i det følgende århundrede været de foretrukne tekster ved teatrenes Shakespeare-forestillinger, indtil man nu foretrækker Niels Brunses mere moderne oversættelser.

Motiveringstalen

„Vi sætter bogstavelig talt pris på dig i dag“, indledte bestyrelsesmedlem, mag. art. Adam Hyllested sin tale til prismodtageren, som kan læses i sin helhed på de følgende sider. Han fremhæver Niels Brunse som multikunstneren, der foruden over 200 oversatte værker til dansk, især fra engelsk, russisk og tysk, også har produceret egne skønlitterære værker både som lyrik, sange, noveller, romaner og skuespil. I fjor udgav han den morsomme bog om personen Shakespeare med titlen „Shakespeares ansigter“, og i januar i år var han manden bag teksten til kantaten „Danmarks Have“, der blev uropført til musik af Anders Koppel i Københavns

Rådhusal i anledning af Dronning Margrethes regeringsjubilæum. Adam Hyllested sluttede med at afsløre, at Niels Brunse allerede længe havde stået højt på kandidatlisten til årets Modersmål-Pris, men at det var kantaten til majestæten og hans igangværende mammutoversættelse af Shakespeare som havde sat kronen på værket. Lykønskningen med Modersmål-Prisen 2012 blev ledsaget af et diplom, en check på 10.000 kr. og en buket blomster samt livlig fotografering. Niels Brunses navn var bl.a. på kandidatlisten i 2008, da temaet for Modersmål-Selskabets årbog med titlen „Fra det ene sprog til det andet“ netop var oversættelser.

Takketalen

Niels Brunse indledte sin takketal med at citere fra Shakespeares Richard II, hvor hertugen af Norfolk netop er blevet landsforvist på livstid af kongen og slutter med at sige: „Har dommen ikke mig til døden knægtet, når modersmålets ånde er mig nægtet?“. Uden sprog er han dømt til stumhed, døvhed og uvidenhed.

Talsmanden

Til slut skal blot nævnes, at Niels Brunse ved siden af sit oversættelsearbejde har overkommet at påtage sig mange officielle tillidshverv, ikke mindst som talsmand for oversætternes specielle arbejdsopgaver og –vilkår. Aktuelt er han siden 2007 bestyrelsesformand for Det Danske Forfatter- og Oversættercenter på Hald Hovedgård. Senest har hans postkort med en tidsel fået Dansk Oversætter Forbund til at tage initiativ til at sende det til alle, der gribes på fersk gerning i på net eller papir at omtale en oversat bog uden at nævne bogens oversætter ved navn!

Fordi du kan, tør, gider, ser, vil og gør

Adam Hyllesteds motiveringstale til Niels Brunse

Kære Niels Brunse – tak fordi vi får lov at hylde dig med årets Modersmål-Pris.

Vi sætter bogstaveligt talt pris på dig i dag, og det gør vi af flere grunde. Vi priser dig, fordi du *kan* og fordi du *tør*, også fordi du *gider*, og ikke mindst fordi du *ser* – men især fordi du *vil* og *gør*.

Fordi du *kan*; man må nemlig godt engang imellem hylde folk, der har evnerne. Det skal også til. Det har mennesket gjort siden tidernes morgen, og det er en god tradition. Det skaber noget, andre kan stræbe efter.

Fordi du *tør*; fordi det at oversætte og forfatte også er at blotlægge sig selv. Udførelsen af din metier er en skrøbelig balance. Det kræver mod at lægge sine arbejder frem til offentligheden. Og at udgive oversættelser, fordi man tager ansvar for at repræsentere

værkets forfatter over for et helt andet sprogsamfund. I mange tilfælde hvor forfatteren ikke selv mestrer det sprog, der bliver oversat til. Forfatteren – og læserne – stoler på dig. Det er et stort ansvar, og det kræver mod at tage det på sig.

Fordi du *gider*; enhver, der har prøvet det mindste kræfter med oversættelse eller blot det at skrive, ved hvor meget det kan kræve af tid og kræfter, og at det i nogle tilfælde helt tage pusten og modet fra én. I denne sammenhæng bør din anmeldervirksomhed også nævnes; du gider også læse andres værker og delagtiggøre os i dem, og det er prisværdigt.

Fordi du *ser*; i den forstand, at du ikke bare bruger sproget, men også interesserer dig for det, reflekterer over det og værdsætter det. Nogle af de mest tankevækkende udsagn om sprog kan man finde på din egen hjemmeside, som når du skriver om din opfattelse af oversætterens funktion: „Et ord kan sige mere end tusind billeder“.

Men især får du prisen, fordi du *vil* og *gør*; fordi du glæder os andre med din indsats og deler de tekster, du har læst, og dine tanker om sproget med os. Det gør os klogere på – og dermed også gladere for – vores modersmål.

Du er en sand multikunstner både som oversætter og forfatter. Din indsats medvirker til stadighed til at gøre den danske offentlighed klogere – både på tanker tænkt uden for Danmark og på mulighederne i det danske sprogs udtryksformer. Med dine oversættelser gør du simpelthen fremmede verdener tilgængelige, der ellers ville forekomme utilgængelige eller i hvert kun meget vanskeligt gennemtrængelige. Ikke mindst for dem af os, der husker læsningen af Shakespeare fra gymnasiets engelskundervisning som både sprogligt og indholdsmæssigt udfordrende. Eller bare for dem, der kun med besvær læser tysk prosa eller blot kan nogle få russiske brokker og måske har lært det kyrilliske alfabet engang.

Du har oversat over 200 værker til dansk, især fra engelsk, tysk og russisk. Ud over Shakespeare er Dickens og Goethe blandt de berømte navne. Du har desuden produceret egne skønlitterære værker, og

vel at mærke i mange forskellige former: som lyrik, sange, noveller, romaner og skuespil.

Ved læsning af både dine oversættelser og din egen produktion får man en sær følelse af genkendelighed og hjemlighed. Du finder en elegance i udtrykket, som ligger latent hos os alle sammen som mulige sproglige udtryksformer, men som vi ikke selv har været opmærksomme på. Det bliver i sig selv personligt og Brunse'sk. Også oversætteren foretager jo undertiden et valg mellem flere muligheder – oversættelse er et håndværk, men et kunsthåndværk, og oversætterens valg er også en stilart.

Selv titlerne er tankevækkende, som når Christa Wolfs „Kein Ort. Nirgends“, oversat af dig bliver til „Intet sted. Intet“. I stedet for at oversætte til „Ingen steder“ bruger du her en gentagelse af „Intet“, der måske i sit udtryk virker anderledes end i den tyske original, men som sikkert afspejler associationer i originalen, som skulle udtrykkes anderledes på dansk. Gentagelsen virker stærk, og sammenligningen gør os klogere på begge sprog og de fine detaljer, ethvert sprog rummer.

Med baggrund i din igangværende store oversættelse af Shakespeares samlede værker har du skrevet en medrivende og anderledes bog „Shakespeares ansigter“, udgivet 2011 på Forlaget Per Kofod. Du giver en utrolig detaljeret og morsom gennemgang af alt, hvad der er skrevet om personen Shakespeare, som man i virkeligheden ikke ved så meget om, da han ikke har efterladt sig nogle breve, og da hans værker først udkom efter hans død.

Og dit arbejde kaster til stadighed nye Shakespeare-oversættelser på scenen, senest sonetterne på Det

Kgl. Teaters Rød Scene i Skuespilhuset. Du var i april 2012 taler ved Shakespearefestivalen på Globe teatret i London.

I 2005 modtog du den tyske oversætterpris fra Kunststiftung NRW, uddelt i samarbejde med Det Europæiske Oversætterkollegium, for din oversættelse af Thomas Manns „Buddenbrooks“, som priskomiteen mente „havde fundet en overbevisende og virtuos sproglig form, som i enhver henseende er den tyske klassiker værdig“.

I 2009 modtog du den folkelige sangs pris af Folkehøjskolernes Forening. Du har tre sange med i Højskolesangbogen, heriblandt „God morgen, lille land“ – din vindersang fra Storebæltsbroens indvielse, som vi også synger i dag. (ved prisoverrækkelsen, red.)

Og så er du ikke mindst manden bag den vidunderlige tekst til kantaten „Danmarks Have“, som Anders Koppel havde komponeret specielt til Dronning Margrethes regeringsjubilæum i januar i år, og som blev uropført for hele Danmark i Københavns Råd-

hushal af 560 korsangere med solo af Signe Sneh Schreiber.. Tænk, at man kan skrive så bjergtagende om „et land uden høje bjerge“!

Til slut en afslørning: Du har allerede længe stået langt oppe på kandidatlisten til årets Modersmål-Pris. Der har hvert år været grunde til det. I år stod du øverst. Kantaten til majestæten var foreløbig din egen krone på værket. Men vi håber inderligt, at du vil fortsætte dit arbejde lige så ihærdigt fremover, og ikke mindst ønskes du både held, lykke og god arbejdslyst med din videre oversættelse af Shakespeare. Hermed overrækker vi dig årets Modersmål-Pris – og ønsker tillykke!

Uden sprog – dømt til stumhed, døvhed og uvidenhed

Niels Bruneses takketale

I Shakespeares *Richard II*, som jeg arbejder med netop nu, sker der noget sørgeligt for hertugen af Norfolk. Kongen landsforviser ham på livstid. I sit svar på denne hårde dom siger han:

Det sprog, som jeg har lært i fyre år,
mit vante engelsk, må jeg slippe nu;
min tunge er til liiså ringe nytte
som strengeløse harper og fioler,
som instrumenter lagt i foderaleet –
eller, hvis det blir åbnet, lagt i hånden
på en der ikke kender greb og toner.
Nu har I fængslet tungen i min mund
med tænderne og læberne til gitre,
og sløv, ufølsom, gold uvidenhed
er blevet indsat som min fangevogter.

Jeg er for gammel til en barnepige,
for voksen til at blive skoledreng.

Har dommen ikke mig til døden knægtet,
når modersmålets ånde er mig nægtet?

Det er en interessant replik. Det største tab, som hertugen ser i møde ved sin forvisningsdom, er hverken at miste sine godser eller sin position ved hoffet eller synet af sit hjemlands herligheder, men at miste sit sprog, sit modersmål, der ikke kan bruges dér hvor han må rejse hen. Det er et tab, der gør ham stum, for ingen vil forstå ham, og uvidende, for han vil intet

kunne forstå; det er faktisk ensbetydende med døden, for modersmålet er som at trække vejret, og uden ånde, intet liv.

Selvfølgeelig er det en digter der har skrevet det, og dermed én der er dybt forbundet med sit sprog – og selvfølgelig ville hertugen nok ikke i vore dage få de store problemer ved at rejse ud i resten af verden og tale engelsk – men det helt basale i replikken er forståelsen af, at et menneske uden sprog er et amputeret væsen, dømt til stumhed, døvhed og uvidenhed.

Det er derfor det er så vigtigt at dyrke og styrke sproget, træne det og dræne det for den tynde gylle, visse af dets brugere hælder ud af ørerne. Et sprog, der ikke kan hamle op med sin omverden i præcision og kompleksitet, er et døende sprog. Det gælder heldigvis ikke for dansk, trods de bekymringer der ofte luftes i debatten om vores modersmåls udsathed for pres fra stormægtige fremmedsprog, ikke mindst engelsk. Dansk lever og har det godt, og debatten er slet ikke ny. For et kvart årtusind siden harcelerede Holberg over, hvad vi dog skulle med det nymodens tyske ord „digter“, når vi havde det gode gamle ord „poet“. Der tog han fejl – men han fik ret i, at vi stadig siger „bibliotek“ i stedet for „bogsal“, og „astronomi“ i stedet for „stjernekunst“.

Med andre ord: sproget udvikler sig i et spændingsfelt mellem nyt og gammelt, og nye ord og vendinger må bevise deres brugbarhed, før de slår an. Det sker dog ikke helt af sig selv. Det segment af befolkningen, der kaldes „trænede sprogbrugere“, har måske et lidt større ansvar for udviklingen end andre, fordi de er både medieeksponerede og velinformerede, for nu at bruge et par moderne gloser. Den første ville Holberg måske have rystet på pudderparykken af, den anden har han sjovt nok selv brugt.

Jeg har arbejdet professionelt med sprog i mere end fyre år, så jeg tør vist godt kalde mig en „trænet sprogbruger“. Og mange gange i alle de år har jeg tænkt over, hvad det er man gør for, ved og, i uheldige tilfælde, mod sproget, når ens brug af det resulterer i tekster, der opfattes og vurderes af en større kreds af mennesker end ens familie og venner og dem der sidder ved

siden af, når man taler i mobiltelefon. Alle de overvejelser meldte sig igen, da jeg blev ringet op af Jørgen Christian Wind Nielsen og fik at vide, at jeg var udsat til at blive dette års modtager af Modersmål-Prisen. Og de tog en særlig drejning netop i denne sammenhæng.

Jeg har været vidt omkring og prøvet mange ting, når det gælder modersmålets anvendelse. Men målt i boghyldemeter, eller for den sags skyld i teaterspilletid, har jeg uden tvivl gjort mest af det, man kalder „litterær oversættelse“. Og hvordan er det egentlig med oversættelser? Har de overhovedet noget at sige, når det drejer sig om styrkelse og udvikling af det danske sprog? Er de ikke bare en slags implantater fra fremmede sprog, eller en slags litterære kørestole for folk, der ikke ved egen kraft kan bevæge sig gennem romaner på finsk, japansk eller latin?

Nej, mener jeg selvfølgelig. Men så let vil jeg ikke la mig slippe. Der findes argumenter for, at litterære oversættelser har betydning for modersmålets udvikling og udtrykskraft. Jeg har nævnt, hvordan ord og udtryk vinder indpas i dansk igennem en vis modstands- og udvælgelsesproces, og en vis del af dem er da også kommet ind via oversættelser. Tænk på et udtryk som „brave new world“ fra Shakespeares *Stor-men*, som blev titlen på en roman af Aldous Huxley, der blev oversat til dansk af Harriet Oppenheim og Henning Kehler, som greb tilbage til Edvard Lembckes Shakespeare-oversættelse, hvor det hed „fagre nye verden“ – ofte brugt som lakonisk kommentar til tidernes ugunst eller teknologiens forviklinger, og altså en del af dansk daglig tale i det enogtyvende århundrede.

Men faktisk bidrager litteraturen, både den originale og den oversatte, ikke ret meget til sprogfornyelsen (eller sprogfornyningen, som en af mine skolekammerater sagde, med et ord, der selv er hvad det beskriver) – på det leksikalske plan, altså når det gælder enkelte gloser og vendinger. Det er noget meget større, dybere og mere diffust, der er det rigtig interessante.

Shakespeare giver os et fingerpeg, når han lader hertugen af Norfolk sige, at hans tunge er til ligeså ringe nytte som strengeløse harper og fioler. Det konkrete sprog er som strengene på et instrument, men

lyden og betydningen afhænger af resonansen i resten af instrumentet. De litterære værker er ikke bare samlinger af ord, men fortællinger om menneskelige oplevelser i al deres sammensathed. Fortællingerne bidrager til den forståelsesmæssige klangbund, ethvert udviklet sprog har, de er med til at give ordene den egenskab, at de, med et smukt og megetsigende udtryk, vækker genklang i os. Man kan ikke tale om *kærlighed* uden at Shakespeare svinger med et sted i ordets dybder, tænk på Romeo og Julie; man kan ikke tale om *skyld* uden Dostojevskij, tænk på Raskolnikov; man kan ikke tale om *fattigdom* uden Dickens, tænk på Oliver Twist; man kan ikke tale om *dannelse* uden Goethe, tænk på Wilhelm Meister. Man behøver slet ikke at have læst disse værker, for andre har læst dem og bragt resonanserne fra dem ind i ordenes valør, ligesom vores tale i den vestlige verden er fuld af bibelresonanser, hvad enten vi er kristne eller ej.

Det er jo sådan, at en oversættelse af et værk ikke er en *kopi* af værket. De to tekster, de to organiserede sprogængder, er ikke enslydende. Men ved at værket i sin danske form er bragt ind i vores sprog, knyttet til vores danske ordforråd, bliver det *nærværende* i vores sprog og vores samfund på en helt anden måde, end hvis vi kun havde adgang til det gennem et andet sprogsystem. Et kultursprog er ikke kun kendetegnet ved sin righoldighed af gloser for det ene og det andet, men også af disse dybe og vidtstrakte resonanser, der gør sproget til mere end et redskab til information.

Jeg er ikke i tvivl om, at litterære oversættelser, her altså fordanskninger af fortællinger og erfaringer fra andre kulturer, tæt på eller langt borte, bidrager til at styrke det danske sprog på denne måde. Det forekommer mig også indlysende, at nyoversættelser af klassikere forstærker deres vitale genklang i dansk langt ud over den blotte repetition. Fordi jeg har brugt så meget af mine mange år som oversætter på netop det, føler jeg det som en ganske særlig påskønnelse, at jeg har fået lov til at modtage Modersmål-Prisen i år. Mange, mange tak.

Foto: Bestyrelsen og redaktionen

Læs nyheder og hør musik på din tablet!

AF SABINE KIRCHMEIER-ANDERSEN

Tablet på engelsk betyder tavle eller lille bord og stammer fra det franske *tablette* som går tilbage til latinsk *tabula*. Man bruger udtrykket om de små nye flade computere med trykfølsom skærm (iPad eller e-pad). De hedder på engelsk *tablet pc*, *tablet computer* eller

bare *tablet*. Da ordet kom i brug i Danmark omkring 1995, fandtes der allerede et etableret ord med samme stavemåde på dansk, nemlig i den medicinske betydning: den lille flade pille af sammentrykt pulver.

Bogstavfølgen t-a-b-l-e-t, har altså fået endnu en betydning og er således nu en homograf. Sætninger som „Har du husket din tablet?“, eller „Hendes tablet faldt på gulvet“ kræver lidt mere kendskab til sammenhængen for at bliver entydige. Det kan give misforståelser og løftede øjenbryn.

I talesproget er risikoen for misforståelser mindre da vi næsten altid hører computerudtrykket udtalt som på engelsk med tryk på første stavelse og fladt a, mens det medicinske udtryk har den franske udtale med tryk på sidste stavelse. Sætningerne ovenfor er derfor ikke flertydige i talesproget. Også bøjningsmønstrene er på nuværende tidspunkt forskellige for de to ord. Computerudtrykket bøjes overvejende i flertal på engelsk: *tablet-s*, mens det medicinske udtryk helt følger det danske bøjningsmønster med konsonantfordobling *tablet-ter*. Det er nemt at tilføje bestemt form til det medicinske udtryk: *tablet-ten*, *tablet-terne*. Anderledes besværligt er det med computerudtrykket. Her er sprogbrugerne tydeligvis stadig på tynd is. Vi finder både *tablet'en* og *tabletten* samt *tabletterne*, *tabletsene*, *tablets'ne* eller *tablets'ene*.

Mange studser stadig over ordet, både i tale og skrift. Vi har i den grad vænnet os til at udtale *tablet* og andre franske låneord som *stilet*, *pincet*, *toilet* og *ballet* med tryk på sidste stavelse, at den engelske

udtale af mange opleves som opstyltet og krukke. På nettet støder man jævnligt på diskussioner om den rette bøjningsform. Sprognævnet er blevet spurgt om alternativer og har foreslået *tavle-pc*, *tavlecomputer*, *plade-pc* eller *skærm-pc*. Disse ord har etablerede bøjningsmønstre, og de er ikke flertydige. I Norge anbefales udtryk som *netcomputer*, og i Sverige *pekdator*.

Det er imidlertid ikke første gang ordet *tablet* har været brugt i Danmark i andre betydninger end den medicinske. Ordbog over det Danske Sprog har registreret flere andre anvendelser af *tablet* for nogle århundreder siden, og henviser fx til at det dengang kunne betegne en slags amagerhylde eller en bissekrammers varekasse, altså en flad kasse opdelt i små rum. Men mest tankevækkende er det at der i 1800-tallet fandtes en betydning som minder om vores nye betydning, nemlig en lille skrivetavle eller notesbog. Så dengang kunne man sige: „jeg skrev (gaaderne) op i mine Tabletter“ eller „en allerkjæreste Tabletbog“ (begge citater fra 1841). Ordbogen markerer disse betydninger som forældede eller dialektale. Men nu møder vi altså igen ordet *tablet* i en ny betydning – denne gang som lån fra engelsk.

Det danske sprog vrirler med flertydige ord. Søren Brandt beregnede i sin Dansk Homografordbog (1986) at i gennemsnit hvert tredje ord i en dansk sætning er en homograf i den ene eller anden forstand. Sammenligner vi med nogle af de ældre it-ord, kan vi se at vi sagtens kan håndtere den slags nye flertydigheder, med eller uden udtaleforskel. Hvem tænker i hverdagen på at fx en *fil* også er noget man kan glatte noget med, og at en *disk* også er noget der står i en bar eller i en forretning.

Så om nogle år læser vi formentlig nyheder, besvarer e-mails og hører musik på vores tabletter uden at studse over det – hvis der da ikke er blevet opfundet en ny dims forinden.

Sabine Kirchmeier-Andersen er cand.mag. i dansk sprog og litteratur og ph.d. i lingvistik og datalingvistik. Tidligere kommunalpolitiker i Farum for S. Direktør for Dansk Sprognavn siden 2006.

Ny dansk synonymordbog

AF LORÁND-LEVENTE PÁLFI

De fleste, der har prøvet at skrive en tekst, kender følelsen af at mangle det rette ord i en given sammenhæng. Et ord, som måske ligger på tungen, men som man alligevel skal have hjælp til at få frembragt på papiret – eller computerskærmen. Mange mennesker vil også være bekendte med ønsket om sproglig variation: At man i en tekst ikke gennemgående kan skrive f.eks. „dog“, men er nødt til at bruge synonymymer som „alligevel“, „ikke desto mindre“, „imidlertid“, „men“, „på den anden side“ osv. Det er således i de bruger-situationer, som leksikograferne kalder tekstproduktion og oversættelse (foruden under løsning af kryds-ogtværser), synonymordbøger finder anvendelse. Begyndende med H. Smiths *Hortulus synonymorum* (1520) er traditionen for synonymordbogsskrivning i Danmark næsten 500 år gammel; for en kort udrådning se artiklen „synonymi“ i LOL2, dvs. *Leksikon over ordbøger og leksika* (2. udgave 2011).

Ingen ordbog er lydefri. Heller ikke den her anmeldte: Gyldendals *Synonymordbog*. F.eks. er „åndsaristokrat“ ikke synonymt med „æstet“, „æstetiker“, „skønånd“ eller „skønhedsdyrker“, som påstået i bogen (s. 535); „åndsaristokrat“ betyder 'person, som i kraft af sine åndelige fortrin, dvs. intellektualitet, er eller føler sig hævet over mange andre og evt. kun har agtelse for intellektuel overlegenhed'; jf. bl.a. B.T. Dahl og H. Hammers *Dansk Ordbog for Folket* (bind 1–2, 1907–1914), B. Dissing og S. Helles' *Dansk–dansk ordbog* (2004) samt *Den Danske Ordbog* (bind 1–6, 2003–2005) og *Ordbog over det danske Sprog* (bind 1–28, 1918–1956; tillægsbind 1–5, 1992–2005). Til aristokratiet – 'den højeste socialklasse i visse samfund, bestående af rige og fornemme folk, typisk adelige el. med visse arvelige privilegier', *Den Danske Ordbog* – hører man på grund af ydre omstændigheder såsom byrd, materiel/pekuniær rigdom osv., mens man til åndsaristokratiet kun kan høre på grund af indre forhold (intellektualitet, dannelse osv.). Det kan diskuteres, hvorvidt „åndsaristokrat“ har en negativ eller positiv konnotation (Dissing/Helles-ordbogen synes at stemme på positiv, *Den Danske Ordbog* på negativ, mens Dahl/Hammer-værket vakler),

og i sidste ende afhænger det måske af sprog- og livssyn, men det kan ikke diskuteres, at ordet ikke er synonymt med „æstet“/'æstetiker', som er ækvivalente med „skønånd“/'skønhedsdyrker'.

Et andet problemeksempel fra Gyldendals *Synonymordbog* er ordet „fumlegænger": Der synes ikke at foreligge tilstrækkelig leksikografisk hjemmel for at hævde synonymi med „klodsmajor", jf. *Den Danske Ordbog* ('fodgænger der i trafikken går på en måde der kan være til fare for ham selv eller andre') og tredje tillægsbind til *Ordbog over det danske Sprog*. At *Den Danske Netordbog* (2009ff) som den eneste betydningsforklarende danskordbog angiver betydningen 'person, der opfører sig klodset', er ikke et tegn på, at synonymordbogen har ret i denne sag, men kan lige så vel skyldes, at det simpelthen er Netordbogen, der er ophav til miseren. KorpusDK – en samling af elektroniske tekster (i alt 56 millioner ord) fra tiden omkring 1990 og 2000 sammensat på en sådan måde, at der tages hensyn til sprogets mangfoldighed – giver heller ikke hjemmel for at bruge „fumlegænger" synonymt med „klodsmajor".

Sammenligner man imidlertid Gyldendals *Synonymordbog* med de to seneste af de mest omfattende synonymordbøger på dansk – *Aschehougs store synonymordbog* (2004) og *Politikens synonymordbog* (2008) – falder resultatet ud til det nye værks fordel. Gyldendal-ordbogen er mere omfangsrig end Politikens-ordbogen og mere sofistikeret end Aschehoug-ordbogen.

Synonymordbog

GYLDENDALS
RØDE
ORDBØGER

Thomas Ingemann: *Synonymordbog*. Under medvirken af: Henrik Andersson, Marianne Holmen, Jan Heegård Petersen, Kirsten Sydendal. 1. udg. Kbh.: Gyldendal 2011. 535 sider. DKK 299,-

Retskrivningsordbogen

AF ADAM HYLLESTED

Sprognævnets nye Retskrivningsordbog udkommer i slutningen af 2012. Nedenfor følger en liste over de syv principielle ændringer med kommentarer. Ikke-principielle ændringer kommenteres ikke.

1. Bindestregsændring i gruppesammensætninger

Fx: *væg til væg-tæppe* **kan** fremover skrives *væg-til-væg-tæppe*. Her er tale om en tilnærmelse til de flestes udtale, hvor ord med stød mister støddet i første led af sammensætninger. Gruppesammensætningerne opfører sig således som ét ord, og ikke som grupper af selvstændige ord. At indføre bindestreger virker derfor logisk.

2. Bindestregsændring i e-mail-adresse mv.

Fx: *e-mail-adresse* **skal** fremover skrives *e-mailadresse*. Denne ændring er mere ulogisk. Der er tale om en sammensætning af *e-mail* og *adresse*, men med den nye ændring synes ordet fejlagtigt at bestå af leddene *e-* + *mailadresse*.

3. Apostrofændring

Fx: *succesèn* eller *succesen* **skal** fremover skrives *succesen*. Apostroffen har haft en tydelig funktion ved at understrege, at ord med stum konsonant til slut heller ikke skal have udtalt denne konsonant i bestemt form. Det er således diskutabelt, om der er en fordel ved at fjerne muligheden for apostrof.

4. Ændring af brugen af store og små bogstaver i initialforkortelser

Fx: *ATP* og *cd* **kan** fremover skrives *ATP* eller *atp*, *cd* eller *CD*. Denne ændring retter op på en alvorlig inkonsekvens ved de hidtidige regler, nemlig at „hyppige“ initialforkortelser som fx *dna* (DNA) før måtte skrives med små bogstaver, mens tilsvarende forkortelser, der optræder mindre hyppigt i dagligsproget, fx *RNA*, skulle skrives med store. Biologilærere kunne med god samvittighed lære eleverne at skrive *dna* ved siden af *RNA*. Ændringen forekommer derfor fornuftig.

5. Valgfrihed mellem -ie og -ium i ord som akvarium, gymnasium og territorium

Fx: *gymnasium* **kan** fremover skrives *gymnasium* eller *gymnasie*. Her er der tale om den eneste af de syv ændringer, som udgør en tilnærmelse til mundtlig sprogbrug. Brug af formerne *akvarie*, *gymnasie* og *territorie* optræder hyppigt, analogisk efter de bestemte former og sammensætningsformerne (*akvariefisk*, *gymnasieform*, *territorieafgrænsning*). Ord af denne type uden en sammensætningsform på -e forekommer altid som -um i ubestemt form, jf. *museum*, *museet*, *museumsinspektør* (ikke **musee* og **museeinspektør*). Det er stadig ikke alle, der bruger formerne på -e, så at til-lade dobbeltformer her må anses for det fornuftigste.

6. Ændringer i bøjningsformer af visse substantiver på -en, -el, -er

Fx: *køkkenet* eller *køknat* **skal** fremover skrives *køkkenet*, mens *regelen* eller *reglen* fremover **skal** skrives *reglen*. Her er der også tale om en tilnærmelse til faktisk sprogbrug – og i øvrigt et rosværdigt forsøg på eliminering af sprogets mange dobbeltformer.

7. Ændring af sær- og sammenskrivning af forbindelser som inden for/indenfor mv.

Fx *Du skal stille skoene uden for døren* **kan** fremover skrives: *Du skal stille skoene uden for døren* eller *Du skal stille skoene udenfor døren*. Dette er den eneste decideret problematiske ændring. Præpositionen *uden for* kan nu skrives nøjagtigt som adverbiet *udenfor*. Ændringen er problematisk, fordi de to typer ordforbindelser *både* har forskellig udtale og tilhører forskellige ordklasser. Udtaleforskellen består i, at *uden for* udtales med højst ét (bi)tryk, mens *udenfor* udtales med mindst ét (hoved)tryk, i mange tilfælde med to. Her tager sprognævnet udelukkende hensyn til stavevanskeligheder, hverken til forskelle i grammatik eller udtale. Det bliver ikke nemmere for skolebørn at lære grammatik, når denne ændring er trådt i kraft. Og de får nok heller ikke lettere ved at stave. Gode stavere kan til gengæld rende ind i nye problemer med indførelsen af flere dobbeltformer.

Årbog om sexualiseringen af sproget

AF GERDA THASTUM LEFFERS

Titlen er Sprog og sex.

Udvalget satte sig sammen og talte om, hvorvidt det er et tab eller en gevinst for sproget, at ord, der før var tabu og derfor kunne få grundstensmurede huse til at skælve, hvis de blev bragt indendørs af børnene, nu kan siges friskt og frejdigt i det offentlige rum? Dét rum medier og mennesker normalt færdes i med antennerne ude.

Omgangsformerne(-sproget) i dagligdagen spejler i høj grad litteraturen og omvendt, og der er tolerance uden grænser, når forfattere og forlagsredaktører beskriver, hvad vi før måtte gætte os til. Følelser kan ændre sig i takt med det beskrivende ordvalg. I hvert fald kan man frygte, at det sker. Men hvem ved, om vi ikke tager fejl. At intet og ingen kan gøre os til sexrobotter i tanke ord og handling.

Man hører af og til forfattere og foredragsholdere, der må „tage tilløb“, når de læser egne teksters ubluferdige afsnit op. Helt naturligt er det altså ikke.

Der måtte være behov for en debatbog over temaet „sexualiseringen af sproget“.

Selvfølgelig er vi blevet en fejlmargin kvit, ved at gætteri er overflødiggjort. Men var de gode ivrige læsere mon tilfredse med, at modernismen og næsten også impressionismen gled over i ren sexualisme?

Hvad skal vores fantasi beskæftige sig med, hvis den ellers tidligere blev listigt lokket af det udsagte.

De ord, der medicinsk betegner kønsdelene og deres funktioner, er velkendte, men der eksisterer også et andet gloseforråd, der betegner det samme. Hvis nu

de sidstnævnte var velklingende og kunne formidle de dybere følelsers tankegods, så var det til at holde ud. Men ordene har i manges øren en umusikalsk og afskrækkende klang. Der er simpelthen for mange konsonantfordoblinger. I skrivende stund bevæger jeg mig som katten om den varme grød. Det samme vil ikke blive kendetegnende for bogen. Den rummer både modig klar tale og formildende poesi.

I dag er det ikke blufærdighedskrænkende at tale om at bolle, om homoseksuel og andre afvigelse, og nogle finder udtrykket „jeg tænder på dig“ ligeså naturligt som „jeg elsker dig“ og tillægger udtrykkene samme værdi.

Det er et spørgsmål, om vi mister/vinder noget kulturelt og medmenneskeligt ved at sproget og dermed tanken gennem de sidste årtier er justeret i relation til sexualiseringen af sproget. I radio, tv og den skrevne presse ses og høres samme tendens.

Kan sproget være blufærdighedskrænkende i sig selv, eller er det kun blevet mere righoldigt, nu det er blevet *god latin* at kalde en spade for en spade, også når den er under bælttestedet.

Sådan var tankerne bag bogproduktionen i år.

Bogen udkommer på Modersmål-Selskabets fødselsdag den 27. november i år, hvor vi indbyder forfatterne, anmeldere og Selskabets medlemmer til en bogpræsentation i Metronomen på Frederiksberg.

Vi håber på en mundtlig debat på dagen. Bogen udsendes i god tid og præsenteres selvfølgelig også i år på Bogmessen. Som i år afholdes i Bellacenteret.

Henvisninger

Læs mere om Verein Deutsche Sprache her:
<http://www.vds-ev.de/>

Læs mere om Ulla Weinreich, Selskabets ene repræsentant i Verein Deutsche Sprache, her, og bliv evt. ven med Ulla på LinkedIn:
<http://www.linkedin.com/in/ulla1234>

Læs mere om EFNIL, European Federation of National Institutions for Language:
<http://www.efnil.org/>

Læs mere om Språkförsvaret her:
<http://www.språkförsvaret.se/sf/>

Reception for Vendsysselsk Ordbog

AF INGRID CARLSEN

I anledning af at Vendsyssel-Gildet har fået genoptrykt Arne Espegaards Vendsysselske Ordbøger bind 1-6, var der arrangeret reception i Den Runde Pavillon i Rhododendronparken, Brønderslev.

Der var stort fremmøde af medlemmer og andre, som ønskede at købe ordbøgerne. Formanden, Ole Nørgaard bød alle velkommen og foreslog, at vi skulle synge „Du skønne land, som nord for fjorden ligger“. Derefter holdt han en tale, der drejede sig om Arne Espegaard:

„I 1972 skrev Arne Espegaard i forordet til udgivelsen af de første 4 bind af Vendsysselsk Ordbog: „Når Vendsyssel Tidende har ønsket at markere sin hundredårsdag, den 2. januar 1973, med udgivelsen af denne ordbog over landsdelens sprog, må det ses som et udtryk for bladets stærke forankring i den nordenfjordske befolkning, hvis kultur det altid har interesseret sig for, og som det selv har været med til at forme.

Mit jubilæumsønske skal være, at Vendsyssel Tidende også i kommende generationer må stå støt forankret i det nordenfjordske uden at glemme, at selv en landsdel med et stærkt særpræg er medlem af et større fællesskab, det nationale og det menneskelige, og at bladet altid må stå for et fremskridt, der tager rimeligt hensyn til, hvordan folk var og er.“

Men hvem er han egentlig Arne Anders Espegaard...

Han er født på en landejendom i Børglum i 1910, men Arne Espegaard kom til at studere, og i 1935 blev han cand. mag i dansk og tysk, og efter militærtjenesten blev han lærer ved Justitsråd Møllers Handels-skole i Aalborg. Under besættelsen var han stærkt engageret i modstandskampen, og gik sammen med andre i gang med at opbygge en modstandsbevægelse i Nordjylland, og arbejdede dermed, til han i 1944, syg og stærkt eftersøgt af Gestapo, måtte flygte til Sverige i bunden af en fiskekutter fra Sæby.

I Sverige fortsatte han sin kamp mod tyskerne. Han var med i en gruppe af danskere, som fra en fiskekutter kappede skibe, der sejlede med gods

for tyskerne. Efter hjemkomsten 5. maj 1945 blev han leder af det kontor i Aalborg, som tog sig af hjemvendte fanger fra de tyske KZ-lejre samt af enker og børn efter faldne modstandsfolk. Senere arbejdede han for Røde Kors i Sydslesvig og i Hamborg med bespisning af børn. 1949-1974 var han lektor ved Esbjerg Statsskole, og var en af de drivende kræfter bag etableringen af byens Fiskeri- og Søfartsmuseum. Fra 1974 drev han en gård i Midtjylland og var meget aktiv med skribentvirksomheden. Han har udgivet flere end 30 bøger inklusiv de 6 ordbøger. Endvidere har han også skrevet om „Hummerhytterne“. Det var nogle hytter, som fiskerne brugte som base – især når de fiskede sorthummer med tejer.

Den 30. juli 2006 døde Arne Espegaard i Nørresundby, og den 12. august samme år blev Arne Espegaards urne gravsat på Børglum Klosters kirkegård.

Formand Ole Nørgaard sluttede med at læse det, Arne Espegaard skrev til Vendsyssel-Gildet som et takkebrev efter foreningens blomsterhilsen og personlige brev i anledning af hans 95 års fødselsdag.

„A er no bløwwen i gammel pullerbos – a ka intj høer notting. Godt nok ser di, at dæ døøw hår-e bææst, nærtjællingen er gal, men min tjælling er en bette wakker tøs på 84, så læ heer bære brug kjæften igång imææl, skj mæ det. Det er wæær mæ, at a intj ka go, å slet intj rææj, å så fæk a endda brongsemdalli i sprinterløb, da a war 25 or.

No ska det huleme wæe slut mæ det skrywwi bøger, men det er også bløwwen te 30 bej, å haldjæl å dem er entjen på wejelbomol heller også om wejelbomol. Det er wis miir end mej gammel wen Jens Thise fæk skrøwe!

Ka do hjælsen Laes(Hedegaard, Hjørring) å di ajer, der ser å bestyjer sånt en gu forening, å ha det godt.“

Efter Ole Nørgaards tale underholdt Poul Erik Jensen på harmonika og spillede til endnu nogle sange fra sangbogen. Vores arrangement sluttede som vanligt med, at vi sang Holger Drachmanns „Erindring“.

POST**PP**

DANMARK

Modersmål-Selskabet indbyder til møde om
Årbog 2012: SPROG OG SEX

tirsdag den 27. november 2012 kl. 17-19

i Metronomen/Byggeriets Hus,
Godthåbsvej 33 på Frederiksberg

Traditionen tro præsenterer Modersmål-Selskabet sin årbog ved et møde, hvor flere af årbogens bidragydere lægger op til debat om årbogstemaet

Der serveres en forfriskning
Alle interesserede er velkomne

Besøg Modersmål-Selskabet på den danske Bogmesse
BogForum I BELLA CENTRET

fredag den 9. - søndag den 11. november 2012

For 12. gang er Modersmål-Selskabet med på Bogmessen, som fra i år er flyttet til Bella Centret på Amager, hvor Selskabet kan findes på stand C3-014.

Som sædvanlig kan alle deltage i den traditionelle timekonkurrence med årbogspræmier og samtidig finde fordelagtige messetilbud på Selskabets bøger.

Åbent fredag kl. 10-19, lørdag-søndag kl. 10-18.

Mennesket laver ikke kun redskaber. Det er et sprogligt skabende væsen. Og det er kombinationen af redskaber og sprog, dvs. skabende erkendelse, der bliver til kulturen.

Claes Kastholm Hansen
i Berlingeren den. 19.8.2012.

AFSENDER
MODERSMÅL-SELKABET
Wind
Mylius Erichsens Allé 27
2900 Hellerup

Returneres ved varig adresseændring

B